

PETRI SOINI

KALMOPUU

Kalmpuu

Petri Soini

KALMOPUU

Historiallinen rikosromaani

Otteen Zachris Topeliuksen Välskärin kertomuksista
on suomennanut Juhani Aho.

Otteen Alexandre Dumas vanhemman Kolmesta mus-
kettisoturista on suomennanut P. J. Hannikainen.

Otteen Edgar Allan Poen Kultakuoriaisesta on suo-
mennanut Yrjö Kivimies.

© 2025 Petri Soini

Kustantaja: BoD · Books on Demand,
Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH,
Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9444-9

*Huomaat, että tarinat kertovat vain aarteen
etsijöistä, eivät aarteen löytäjistä.*

- Kultakuoriainen, 1843

Edgar Allan Poe

SOTILAS TUNKEUTUI ovensuusta likaisen ja laihtuneen ryy-syläisjoukon läpi ja törmäsi matalaan tyhjään aittaan sisään. Rän-sistynyt hirsiaitta oli pieni, vain pari kolme metriä suuntaansa, ja lattialla lojui sekalaista rojua: tyhjiä perunasäkkejä, hajonneita laa-tikoita, tomun peittämiä likaisia vaatteita. Tulija kääntyi ja ohjasi väkeä kauemmaksi. Vastentahtoinen joukko väistyi ja astui oven suusta sivuun. Eräs vanha ja huivipäinen nainen pudottautui pol-villeen. Laulaen hän toisti venäjäksi Pyhä jumala, pyhä väkevä-vei-sua. Aamu oli vasta sarastamassa ja vankileirin pihamaan ympäröi kolea hämärä.

Aitan kynnyksivelle jättäytyi kuoppaposkinen ja kumaraan pai-nunut nainen. Tämä tarrasi vielä oven karmiin ja puhutteli tulijaa:

– Hristos voskrese!

– Voistinu voskrese, mies vastasi, tavoitellen ilmassa ristinmerk-kiä.

Nainen siveli anellen miehen suomalaista univormua ja kaulus-laatoista erottuvia ristejä, ja jatkoi kehnolla suomen kielellä:

– Voi peesteke meid pesemään, ette hene ei tarvite likasena tuone-lass asua! Tule suur suru. Da, te jumarratte kyl.

– Pääsette pian pesemään hänet, tulija sanoi venäjäksi. – Lupa-an sen.

Mies vilkaisi viereisen parakin edustalle, jossa seisojien asennossa kaksi sotilaspukuista vartijaa. Heidän välissään seinään nojasi tyhjä lauta-arkku. Mies tavoitti heidän katseensa ja pudisti vaivih-kaa päätään.

– Tulen myös pitämään huolen, että teille annetaan mahdollisuus kunnollisiin yönistujaisiin, hän sanoi naiselle.

Mies irrotti kätensä naisen heltyneestä puristuksesta, työnsi tämän ulos oven suusta ja sulki oven. Hän seisoi tuokion aloillaan, odottaen silmiensä tottumista hämärään. Kapean ikkunan raoista huokui Laatokalta puhaltava kolea keväinen viima.

Aitan takaosassa, missä aiemmin sijaitsivat varastohyllyt, oli nyt vartijoiden rakentama alkeellinen makuusoppi. Sen kulmaukseen oli ripustettu kaksi tummaa ja kolhiintunutta ikonia. Makuusijaa toimitti hyllylankuista kyhätty lavitsa, joka oli nostettu sahapukkien päälle. Vaatimattoman huovan ja pellavaliinojen päällä makasi parakin ainoa asukas hengettömänä – raihnainen valkopartainen vanhus pää puiseen aluseen nojaten. Vainaja oli pienikokoinen ja kuivakka. Ilmavirta tanssitti harventuneen parran haivenia. Hupullinen musta munkinkauhtana oli kulunut ja likainen – kaulalla lepäsi suuri risti ketjuineen. Munkin jaloista kurkkivat villaiset säänpuuremat sukanrähjät, joita kukaan ei ollut aikoihin huoltanut.

Mies astui lavitsan viereen ja kumartui tarkastelemaan vainajan kasvoja. Ne olivat täynnä uurteita, ryppyjä ja pieniä arpia. Kasvot eivät olleet lempeät, vaan kovat ja keskittyneet. Hän huomasi kaulan olevan täynnä punaisia läiskiä. Kuivunut rupi erottui tummina täplinä vaalealla iholla. Tulijan katse vaelsi munkin mustaan skeemaan, jota kansa kutsui pääkallovaatteeksi. Siihen oli kauttaaltaan kirjottu kuvioita; suuri risti, pääkallo ja luut. Reunoja kiersi slaavin kielellä toistuva lause ”Minä kannan ruumiissani Jeesuksen Kristuksen haavoja”.

Mies kierteli aittaa, käänteli esineitä ja mutisi itseksensä. Katse harhaili levottomana – jotain etsien. Pihamaalta kantautui itkusanoja vainajan hyvästelemiseksi.

– Terveh teill kaikill kuolijaloill...

Hän ymmärsi leirin asukkaiden lähettävän laulaen terveisiä tuonilmaisiiin ja nostavan kalman kansaa vainajaa vastaanottamaan. Mies riisui pyöreät silmälasinsa ja hieroi nenänvartaan. Hän kumartui kuolleen munkin yli, hamuili vuodevaatteena toimivaa pellavaliinaa ja huoautti tuntiessaan sormillaan jotain karkean kankaan läpi. Hän yritti lempeällä otteella kohottaa munkin laihaa, laikukasta kättä. Kangistunut käsi pusersi pellavaa niin omistuksenhaluisesti, että sitä oli vaikea liikuttaa. Hän sai vapautettua yhden sormen, sitten toisen. Lopulta koko käden ote irtosi, ja liinan alta paljastui pitkulainen nahkanytytti, jonka hän poimi käteensä. Vanha ja patinoitunut käärö oli ommeltu kiinni paksulla pikilangalla, köytetty pitkillä pauloilla ja suljettu pahkuraisilla vahasineiteillä. Hän siveli sen karkeaa pintaa sormenpäällään, kunnes laitto esineen varoen karttalaukkuunsa.

Laukun sivutaskusta hän poimi hentoja vahakynntilöitä ja sytytti ne riviin kapealle hyllylle vainajan viereen. Niiden liekit lepattivat parakin ilmavirrassa. Mies kosketti hellästi vanhan munkin otsaa ja kuiskasi karhealla äänellä:

– Niin kuin nämä tuohuksetkin palavat loppuun ja lopulta sammuvat, on meillä kaikilla oma aikamme.

Hän otti mukana tuomansa kauniisti kirjaillun liinan ja laski sen vainajan kasvoille.

– Saata Herra lepoon nukkuneen palvelijasi sielu.

I ALKU

*Vainaja, jonka luut jo kauan ovat haudassa
lahonneet, hän elää vielä teoissansa, hänen
henkensä kulkee ihmiskuntaa elähyttäen ja
jalostuttaen vuosisadasta vuosisataan.*

- Välskärin kertomuksia 1:

Kuninkaan sormus

Zachris Topelius 1896

Juhani Aho

Sunnuntai

10. TOUKOKUUTA 1942

LUOKKAHUONEEN HIRSINEN ULKOSEINÄ oli aamulla ollut kuurassa. Koulurakennus alkoi verkalleen lämmetä, kun uuneihin saatiin tulet. Kello kymmeneltä oli luokkahuone jo kuuma, täynnä väkeä, nuorta ja vanhaa.

...Muni munat kirjavaiset, niistä pojat kuori. Siivet somat, untuvaiset, emo armas suori...

Luokan etuosaan asettunut lasten kuoro lauloi kauniisti, vaikkakin hieman nuotin vierestä. Laulajia säesti suomalainen upseeri näppäillen pientä kolhiintunutta kitaraa. Kapeilla ja kuluneilla puupenkeillä istui heidän äitejään, pienempiä sisaruksia sekä muutamia suomalaisia vieraita. Aunuslaisäidit istuivat äitienpäiväjuhlan kunnivieraina papperikukkaset rinnassa ja katsoivat haltioituneina lapsiaan. Opettaja Ella Kilpiä seurasi intoa puhkuvia oppilaita.

Itä-Karjalan miehitysalueen koululaisista useimmilla oli nälästä kalpeat posket ja vaatteet surkeassa kunnossa. Ella oli edellisinä iltoina sommitellut tytöille keiju- ja kukkaiseleikkiin sopivat puvut kreppipaperista. Pojat heiluttivat pieniä suo-

menlippuja taitellut paperihatut päässään. He olivat harjoitelleet esityksiä parisen viikkoa koulutuntien jälkeen. Lapset olivat oppineet kaiken sujuvasti – he tuntuivat omaksuvan hänen jokaisen eleensä, ilmeen ja äänenpainon. Myös suomenkieli taipui heiltä laulaessa, vaikka muuten pagisivat aunuksenkarjalaa.

Opettaja vilkaisi tyhjää ovensuuta. Mies oli myöhässä. Kohta juhla olisi jo ohitse.

– Tällaiselle koululle olisi syytä lähettää radioreporterit, sanoi vieressä seisova nuori upseeri ryhdikkäänä harmaassa asetakissaan, kädet selän takana. – Niin heleää on laulu.

Metsätoimiston asioita hoitava luutnantti Wennerhoff oli tullut Nurmoilasta kyläilemään. Hän oli ottanut matkaansa esikunnassa työskentelevän postineidin.

– Onpa tosiaan reippaita lapsia, sanoi neiti opettajalle. – Heidän kanssaan on niin helppoa keskustella. Kaikki lapset katsovat silmiin ja vastaavat kuuluvasti.

Niinhän tekevät kaikki itäkarjalaiset, suuret ja pienet, ajatteli opettaja ja hapuili kelloaan. Häntä harmitti miehen poissaolo. Se ei ollut ollenkaan hänen tapaistaan. Näille perheille hänen läsnäolonsa olisi merkinnyt paljon.

Päivällä oli satanut. Keväinen luonto oli sateen jälkeen hehkeimmillään. Koivut olivat hiirenkorvalla ja uusi vihreys versoï edellisen vuoden ruskean kasvillisuuden keskeltä. Heti aamutuimaan yksin lintumetsälle lähtenyt majuri Karviala

veti keuhkoihinsa raikasta ilmaa. Hän oli ampunut komean ukkometson, joka roikkui jaloistaan sidottuna repun päällä, siivet levällään. Mies seisoi haulikkoineen mäentöyräällä muutamien jykevien mäntyjen ympäröimänä ja katsoi villiintyneen niityn yli lahden rantaan.

Hiekkapohjainen rantaviiva kaarsi vasemmalla jyrkästi kohti Laatokan selkää. Oikeanpuoleinen niemeke työntyi pitkälle eteenpäin. Väliin jäävän lahden kirkas vesi aaltoili nousevassa tuulessa. Pohjukassa olevan venerannan molemmin puolin kaislat taipuivat huojuen. Majurin katse ei kuitenkaan kohdistunut veneisiin, vaan niiden viereen.

Rannalla kulki pariskunta – sotilas lottineen. Nainen asteli huopamantteli olkapäillään hieman edellä ja miehen hahmo seurasi rannan hiekassa. Majuri siristi silmiään, mutta ei tunnistanut kulkijoita – tältä etäisyydeltä oli mahdotonta nähdä tarkasti. Tuntien itsensä tirkistelijäksi, hän toivoi, etteivät he rannalta pystyneet näkemään häntä samalla tavalla kuin hän näki heidät. Hän hymähti itsekseen ajatellen, kuinka jopa sodan keskelläkin nuoret osasivat nauttia elämän kauneudesta.

Karviala päätti antaa kaksikolle rauhan ja siirtyi vanhalle karjapolulle, joka johti metsästä niityn läpi kapulatielle. Noustessaan tielle hän kääntyi vielä katsomaan rantaan. Vastakkain seisovalla pariskunnalla oli selvästikin sanaharkkaa keskenään. Kiivaista eleistä päätellen nainen tuntui tiuskivan miehelle, joka seiso liikukumatta paikallaan. Lopulta nainen viskasi päällystakin mitään tekemättömän miehen jalkoihin

ja marssi leuka pystyssä tiehensä. Sotilaan katse viipyi yhä naisessa, kunnes mies poimi takin kainaloonsa ja kääntyi katsomaan tuulista lahtea.

Majuri jäi tuijottamaan tunnistamattoman alaisensa selkää, malttamatta liikkua. Hänessä heräsi surku miehen puolesta.

Vaaleahiuksinen nuori luutnantti istui toimistoteltassa ja kirjoitti kirjoituskoneella välkkyvän lyhdyn valossa. Nuorukainen kiroili itsekseen aina virheen tehdessään. Aika ajoin hän vilkaisi samassa teltassa majailevaa kirjuria, joka pysytteli sivussa ja keitteli teevettä. Kumpikaan ei puhunut.

Kirjuri oli harmaaviuksinen, jo vanhempi mies. Hän oli huolissaan nuorukaisen puolesta. Tämän poikamaiset, kapeat kasvot olivat niin kalpeat, että kirjuri pelkäsi hänen sortuvan hetkellä millä hyvänsä.

Lähetin matkaanlähdestä oli kulunut jo tunti.

– Kyllä se Manninen kohta palaa, harmaaviuksinen sanoi.

Hän katsoi arastellen esimiestään ja päätti vielä jatkaa:

– Saamme varmasti hyviä uutisia.

Nuoren talousupseerin hartiat painuivat. Hän tuijotti la-sittunein silmin kirjoituskonettaan.

– Toivottavasti ei vaan..., hän mutisi enemmän itsekseen kuin kirjurille. – Sortavalassa menimme kihloihin ennen kuin erosimme. Nyt kun Ritva sai asemapaikan täältä, vien hänet juhannuksena...

Jatkosodan toisena kesänä 1942 poliisi löytää
helsinkiläisestä asunnosta nuoren naisen surmattuna.
Kun kuolonuhreja löytyy lisää, saa vastahakoinen
ylikonstaapeli Aarno Hallamo tehtäväkseen selvittää,
kuka outojen tapausten takana on.

Pian jäljet johtavat itään, miehitettyyn Aunuksen
Karjalaan sekä Laatokan rannalla sijaitsevaan
raunioluostariin. Tutkimusten edetessä Hallamo
kaivautuu syvälle luostarin verisen historian
hämärään - ja joutuu kohtaamaan omankin
menneisyytensä haamut.

Kalmopuu on Petri Soinin
kirjoittama mysteerintäyteinen
dekkari ja sotavirkailija Hallamon
tutkimuksista kertovan sarjan
ensimmäinen osa.

